

ІСТОРИОГРАФІЯ, ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВО ТА СПЕЦІАЛЬНІ ІСТОРИЧНІ ДИСЦИПЛІНИ

УДК 908(477.41-21):069.5:7

DOI <https://doi.org/10.32838/2663-5984/2021/2.22>

Кухарєва Н.М.

Національний історико-етнографічний заповідник «Переяслав»

ЗРАЗКИ МИСТЕЦЬКОЇ ШЕВЧЕНКІАНИ З ФОНДОВОЇ КОЛЕКЦІЇ НІЕЗ «ПЕРЕЯСЛАВ» У СКУЛЬПТУРНИХ ЗОБРАЖЕННЯХ, КЕРАМІЦІ ТА ДЕРЕВІ

Мистецька Шевченкіана у скульптурних зображеннях, кераміці, дереві у фондовій колекції НІЕЗ «Переяслав» представлена у декількох інвентарних групах, а саме: «Переяслав-Хмельницький історичний музей» («ПХІМ»), «Кераміка» («К»), «Мистецтво» («М»), «Різне».

Мета статті полягає у вивченні фондово-облікової документації НІЕЗ «Переяслав» по цих інвентарних групах із метою подачі опису музейних предметів із мистецької Шевченкіани у скульптурних зображеннях, кераміці та дереві.

У фондовій колекції подано по дев'ять скульптурних зображень в інвентарних групах «Скульптура» та «Переяслав-Хмельницький історичний музей» («ПХІМ») та по дві – у інвентарних групах «Кераміка» та «Різне». Роботи виконано відомими авторами: В.І. Свиною, І.М. Гончаром, І.Р. Липовкою, В.Б. Атаманчуком, В.Л. Завгороднім, В.Є. Селібером, М.Г. Лисенком, І.А. Коломісць, М.М. Бариновою, О.П. Олійником, М.К. Вронським, В.І. Щербіною, Д.М. Журавльовим, М.П. Ковтуном та ін.

Митці порцелянової галузі також зверталися до шевченківської тематики: декоративні вази, блюда, тарілки, керамічно-декоративні плакетки як професійних художників, так і народних майстрів представлено в інвентарних групах «Кераміка», «Переяслав-Хмельницький історичний музей» («ПХІМ»). Зокрема, сім вазочок, три тарілки, одне блюдо числяться в інвентарній групі «Переяслав-Хмельницький історичний музей» («ПХІМ»), три вази, три тарілки та одна кераміко-декоративна плакетка – у інвентарній групі «Кераміка». Серед них є тарілки ХІХ ст. відомого Будянського фаянсового заводу та вироби відомого Васильківського майолікового заводу, який був масштабним підприємством художньої кераміки, яку високо цінували споживачі та мистецька спільнота у 1960–1980-ті роки. Саме тут працювали видатні художники Надія та Валерій Протор'єви (робота якої зберігається у фондовій колекції), Михайло Денисенко і Неллі Ісупова.

У статті введено до наукового обігу зразки мистецької Шевченкіани, представленої скульптурними зображеннями, керамікою та з дерева. Дані матеріали є продовженням дослідження Шевченкіани з колекції Заповідника, яка є одним із розділів наукової теми автора, та слугуватимуть для створення каталогу та виставок музейних предметів на шевченківську тематику.

Ключові слова: інвентарні групи «Кераміка», «Мистецтво», «Переяслав-Хмельницький історичний музей», «Скульптура», «Різне», фондова колекція, вази, тарілки, блюда, скульптури.

Постановка проблеми. Мистецька Шевченкіана в колекції Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав» (НІЕЗ «Переяслав») є одним із розділів наукової теми автора. Актуальність дослідження полягає у вивченні, обробці фондово-облікової докумен-

тації по інвентарних групах «Скульптура», «Переяслав-Хмельницький історичний музей», «Кераміка», «Різне», «Мистецтво» та введенні їх до наукового обігу. На даному етапі розглядаються музейні предмети частини мистецької Шевченкіани фондової збірки Заповідника, які

подані у скульптурних зображеннях, кераміці та дереві.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сьогодні відсутнє цілісне дослідження колекції мистецької Шевченкіани у скульптурних зображеннях, кераміці та дереві, які належать до різних інвентарних груп. Старший науковий співробітник НІЕЗ «Переяслав» Г.М. Наконечна у статті «Українська народна скульптура Василя Свиди в колекції НІЕЗ «Переяслав» дає характеристику работ автора, серед яких згадується скульптура на шевченківську тематику «На оновленій землі» (С-31 КН-5233) [1, с. 17].

Постановка завдання. Мета статті полягає у вивченні фондово-облікової документації НІЕЗ «Переяслав» по інвентарних групах «Мистецтво» («М»), «Переяслав-Хмельницький історичний музей» («ПХІМ»), «Кераміка» («К»), «Різне» з метою подачі опису музейних предметів із мистецької Шевченкіани у скульптурних зображеннях, кераміці та дереві.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фондова колекція НІЕЗ «Переяслав» володіє значною кількістю творів ХХ ст., в яких із великою майстерністю втілено образ і відображено творчість геніального сина українського народу Т.Г. Шевченка. Мистецька Шевченкіана представлена різноплановими творами професійних художників та народних майстрів в образотворчому мистецтві, скульптурних зображеннях, графіці, кераміці, художньому склі, порцеляні, різьбленні по дереву, художньому вишиванні та тканні, у ліногравюрах, графічних роботах тощо. У даній статті ми зупинимося на зразках мистецької Шевченкіани, поданої у скульптурних зображеннях, кераміці та дереві.

ХХ ст. подарувало ціле гроно талановитих майстрів. Скульптурна спадщина – це ціла епоха в українському образотворчому мистецтві, яка пройшла великий і складний шлях розвитку. Це найважчий жанр у мистецтві. У фондовій колекції подано по дев'ять скульптурних зображень в інвентарних групах «Скульптура» та «Переяслав-Хмельницький історичний музей» («ПХІМ») та по дві – в інвентарних групах «Кераміка» та «Різне». Роботи виконано відомими авторами: В.І. Свиною, І.М. Гончаром, І.Р. Липовкою, В.Б. Атаманчуком, В.Л. Завгороднім, В.Є. Селібером, М.Г. Лисенком, І.А. Коломієць, М.М. Бариновою, О.П. Олійником, М.К. Вронським, В.І. Щербиною, Д.М. Журавльовим, М.П. Ковтуном та ін.

Наводимо описи скульптурних зображень, які подані за інвентарними картками та науково-уні-

фікованими паспортами фондового зібрання НІЕЗ «Переяслав».

1. С-31 КН-5233. Скульптура «На оновленій землі», автор – В.І. Свида. Зображена жінка, що сидить із дитиною на руках, на плечі накинутий кожух. Придбано за 800 крб. у Дирекції художніх виставок, м. Київ, 1977 р. Дерево, різьблення, 75x50x40 см [6; 1].

2. С-114 КН-24132. Скульптура «І мене в сім'ї великій...», автор – В.Є. Селібер, 1987 р. Погрудне зображення Т.Г. Шевченка у профіль у солдатській незастебнутій шинелі та безкозирці. Праве плече наполовину плоско зрізане, а ліве – повне. Сірого кольору. Передано Дирекцією художніх виставок, м. Київ, 1988 р. Камінь, авторська робота, 130x100x67 см [6; 1].

3. С-120 КН-25048. Скульптура «Шевченкова пісня», автор – В.Б. Атаманчук, м. Київ, 1989 р. Зображено козака з бандурою в руках, який сидить, по-турецьки склавши ноги. Позаду нього – стилізована жіноча постать із піднятими вгору руками. Придбано у автора за 100 крб., 1989 р. Гіпс тонований, 71x21x15 см [6; 1].

4. С-133 КН-28282. Скульптура «Пісня», автор – І.Р. Липовка, м. Київ, 1989 р. На повний зріст зображено Т. Шевченка із зігнутою правою рукою. За ним на підвищенні виступає молода жінка – героїня поеми «Катерина». Передано у фонди Заповідника з Дирекції художніх виставок, м. Київ, 1991 р. Тоноване оргскло, 170 см [6; 1].

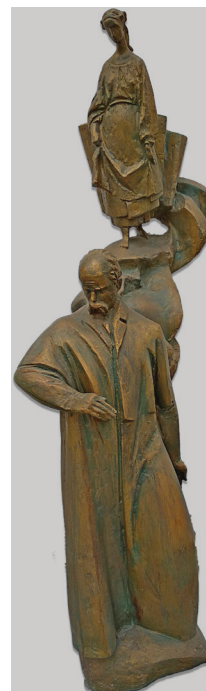

Рис. 1. Скульптура «Пісня», автор І. Липовка, 1989 р., оргскло

5. С-223 КН-36453. Скульптура Т.Г. Шевченка «А щоб збудить...», автор – майстер народної творчості В.Л. Завгородній, м. Київ, 1990 р. Погрудне напівпрофільне зображення чоловіка середніх років. Внизу напис: «А щоб збудить хиренну волю, треба миром, громадою...». На дні випалено прізвище автора та рік виконання. Скульптура подарована автором у 2003 р. Дерево, ручна робота, 42x31x28 см [6; 1].

Рис. 2. Скульптура «А щоб збудить хиренну волю... Т.Г. Шевченко», автор В. Завгородній, 1990 р., дерево

6. С-243 КН-37653. Скульптура «Т.Г. Шевченко», автор невідомий, Україна, II пол. XX ст. Погрудне анфасне зображення Т. Шевченка в немолодому віці. Одягнений у піджак, сорочку з краваткою. Погруддя на чотиригранній підставці. Передала М.М. Серета, 1946 р. н., с. Нове Село, Підволочинський р-н Тернопільської обл. Придбала скульптуру у 1952 р. Передано у фонди Заповідника Б.М. Войцехівським, 2006 р. Металевий сплав, 9,4x6,2x3,2 см [6; 1].

7. С-312 КН-42795. Бюст (скульптурний портрет) Т.Г. Шевченка, автор – М.Г. Лисенко. Зображення погрудне без головного убору. Голова ледь повернута вправо, трохи опущена донизу, вуса густі, пишні, виділяються окремі пасма (звисають довші по краях). Шия та верхня частина грудей відкриті. Одягнений у сорочку зі стоячим коміром, спереду на плечах звисають зав'язки до сорочки. Сорочка не закриває шию, на грудях можна

розрізнити окремі елементи узору на сорочці. Гіпс, 95x95x85 см [6; 1].

8. С-314 КН-42919. Скульптура Т.Г. Шевченка, автор невідомий. Зображення в повний зріст. У верхньому довгому одязі. На плечах плащ-накидка. Ліва рука опущена донизу, права піднята на рівень пояса. Без головного убору. Скульптура на круглій двоохрусній підставці. На ній металева пластина, на якій напис: «Гетьману вітчизняної історіографії, Українському Геродоту ХХ ст., переяславському чудотворцю Михайлові Івановичу Сікорському в день славного 75-ліття. Від народного депутата України Олександра Абдуліна», 1998 р. Оргскло, 64x104 см [6; 1].

9. С-315 КН-42920. Скульптура Т.Г. Шевченка, автор невідомий. Фігура людини середнього віку, що сидить на скелі з плащем-накидкою на правому плечі, який підтримується схрещеними на грудях руками. У правій руці затиснуто аркуші паперу. Оргскло, 88x102 см [6; 1].

10. ПХІМ-515. Бюст Т.Г. Шевченка, автор невідомий, гіпс, висота – 25 см, придбаний за 25 крб., кінець 40-х рр. ХХ ст. [4; 1].

11. ПХІМ-616 КН-38. Бюст Т.Г. Шевченка, залізобетон, 80x70 см, придбаний за 1 487 крб. у Київському художньому інституті як дипломна робота, виконана під керівництвом проф. Гельмана у 1949 р. [4; 1].

12. ПХІМ-1804 КН-255. Скульптурний бюст Т.Г. Шевченка, автор – Н.П. Ковтун, гіпс, придбаний у Київській художній виробничій майстерні за 303 крб. 50 коп. у 1953 р. [4; 2].

13. ПХІМ-2050 КН-271. Скульптура Т.Г. Шевченка, автори – О.П. Олійник і М.К. Вронський, гіпс, 100x200x350 мм, придбаний у музеї Шевченка, м. Київ за 5 000 крб. у 1954 р. [4; 2].

14. ПХІМ-3739 КН-1989. Скульптура «Тополя», автор – Я.С. Рожба, теракота, придбана у Дирекції художніх виставок, м. Київ за 7 000 крб. у 1959 р. [4; 3].

15. ПХІМ-4828 КН-2718. Скульптура «Кобзар», автор – І. Гончар, теракота, 39x19 см [4; 4].

16. ПХІМ-5166 КН-2805. Скульптура «Слепая», автор – Д.М. Журавльов. Зроблена за мотивами поеми Т. Шевченка «Слепая». Зображена сліпа жінка, розхристана, з розпущеними косами, яка сидить на траві, вся її постать і погляд говорять про те, ніби вона хоче щось чи когось розгледіти у вічній темряві. На колінах у неї лежить її дочка, рука матері ласкаво гладить голівку. Постамент неправильної форми, скульптура темного зеленувато-чорного кольору, 63x70x47 см, тонований гіпс, дерево, придбана у Канівському музеї-запо-

віднику «Могила Т.Г. Шевченка» у липні 1964 р. за 700 крб. [4; 5].

17. ПХІМ-5167 КН-2805. Скульптура «Лілея», автор – М.М. Барінова, 1961 р. Скульптура зображує молоденьку дівчину, яка сидить на високому пні. Зажурено похилена голова у віночку, коса спадає на груди. Одна рука притиснута до серця, друга з квіткою-лілеєю безсило лежить на колінах, уся постать відображає глибоку тугу і безнадію. Скульптура тонована в сірувато-жовтуватий колір із блиском, 47x16x18,54 см, теракот тонований, придбана у Канівському музеї-заповіднику «Могила Т.Г. Шевченка» у липні 1964 р. за 700 крб. [4; 5].

18. ПХІМ-5168 КН-2805. Скульптура «Заснула, виглядаючи, моя сизокрила», автор – І.А. Коломієць, 1961 р. Скульптура виконана за мотивами балади Т. Шевченка «Причинна». Зображує парубка, який, стоячи на колінах, тримає мертву дівчину. Скульптура темно-жовтого кольору, підставка овальної форми, 37x43x51 см, тонований гіпс, придбана у Канівському музеї-заповіднику «Могила Т.Г. Шевченка» у липні 1964 р. за 800 крб. [4; 5].

19. К-59 КН-2881. Бюст Т.Г. Шевченка, автор невідомий, поч. ХХ ст. Шевченко зображений у зимовому одязі – у пальті з овчинним коміром та шапці. Бюст належав колишньому майстру по дереву князя Горчакова А.Д. Якименку 1878 р. н. (помер у 1963 р.), потім перейшов у власність його дочки – Н.А. Єсілевської, яка передала його у фонди в 1966 р., 13x10,8x31 см, гіпс, бронза [2; 1].

Рис. 3. Бюст Т. Шевченка, автор невідомий, 1966 р., бронза

20. К-2172 КН-22515. Скульптура «Мені тринадцятий минало...», автор – В.І. Щербина, м. Київ, 1961 р., заслужений художник України. Скульптурка біла, на товстій підставці із зображенням хлопчика-підлітка у свитині, рукавицях, постолах, із дерев'яним відром у лівій руці та нахиленою набік головою в шапці, 30,7x10,2 см, порцеляна, бісквіт, придбана у автора за 150 крб. у 1988 р. [2; 4].

Рис. 4. Скульптура «Мені тринадцятий минало...», автор В. Щербина, 1961 р., порцеляна

21. В-104 КН-8993. Барельєф Шевченка жовтого кольору у центрі орнаментованого кола. На ньому дати «1814–1964», дерево, 5,5x5,5 см, подаровано поету В.Р. Коломійцю читачами у 1971 р., передано поетом музею у 1981 р. [5; 1].

22. В-105 КН-8997. Макет пам'ятника Т.Г. Шевченку у Вінніпегу, автори – О.П. Олійник і М.К. Вронський, 1964 р. На сірому п'єдесталі зображено Т. Шевченка на повний зріст. У одній руці він тримає книгу, а другою рукою взявся за комір сюртука. Скульптура сіро-зеленого кольору, 27x6,5 см, оргскло. Передано музею поетом В.Р. Коломійцем у 1981 р. [5; 1].

Митці порцелянової галузі також зверталися до шевченківської тематики: декоративні вазы, блюда, тарілки, керамічно-декоративні плакетки

як професійних художників, так і народних майстрів представлені в інвентарних групах «Кераміка», «Переяслав-Хмельницький історичний музей» («ПХІМ»). Зокрема, сім вазочок, три тарілки, одне блюдо числиться в інвентарній групі «Переяслав-Хмельницький історичний музей» («ПХІМ»), три вази, три тарілки та одна кераміко-декоративна плакетка – в інвентарній групі «Кераміка». Серед них є тарілки ХІХ ст. відомого Будянського фаянсового заводу, колишнє підприємство в смт Буди Харківської області (до 1923 р. – завод «Тов-во порцелянових і фаянсових виробів М.С. Кузнецова»). Випускав керамічні (фаянсові) вироби для домашнього господарства та декоративні керамічні вироби. Продукція відрізнялася високою якістю і художнім виконанням. Під час виробництва використовувався метод штампованого (відбиток) нанесення зображення та ручний розпис. Серед тарілок є вироби відомого Васильківського майолікового заводу, який був масштабним підприємством художньої кераміки, яку високо цінували споживачі та мистецька спільнота у 1960–1980-ті роки. Саме тут працювали

видатні художники Надія та Валерій Протор'єви (робота якої зберігається у фондовій колекції), Михайло Денисенко і Неллі Ісупова.

Наводимо описи зразків мистецької Шевченкіани у кераміці (вази, тарілки, блюда тощо), які подані за інвентарними картками та науково-уніфікованими паспортами «Переяслав-Хмельницький історичний музей» («ПХІМ») та «Кераміка» фондового зібрання НІЕЗ «Переяслав».

1. ПХІМ-2182 КН-282. Ваза із зображенням пам'ятника Т.Г. Шевченку, автор невідомий. На вазочці зображено квіти, верх вази чисто-білий, шийка – із золотистою каймою. Порцеляна, 33,5x15 см. Придбана за 106 крб. 60 коп. на Київському кераміко-художньому заводі у 1954 р. [4, 2].

2. ПХІМ-2196 КН-285. Ваза для квітів із зображенням пам'ятника Т. Шевченку, кольору стиглої вишні, автор невідомий, 19,8 см, художнє скло, фарба. Придбана за 46 крб. 20 коп. на Київському скло-термосному заводі у 1954 р. [4, 2].

3. ПХІМ-2654 КН-428. Ваза з портретом Т.Г. Шевченка, автор невідомий, білого кольору, 20x7,5 см, креолінове скло. Придбана за 17 крб.

Рис. 5. Ваза із зображенням пам'ятника Т. Шевченку, автор невідомий, 1954 р., порцеляна

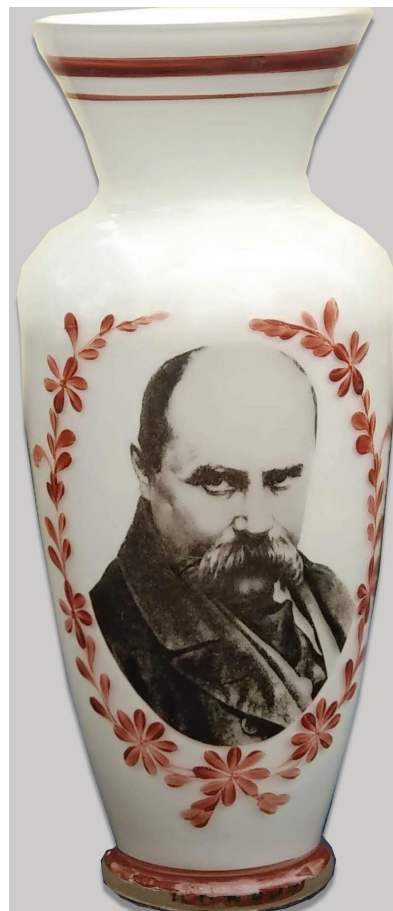

Рис. 6. Ваза з портретом Т. Шевченка, автор невідомий, 1955 р., скло

на Київському скло-термосному заводі у 1955 р. [4; 3].

4. ПХІМ-2655 КН-429. Ваза із зображенням пам'ятника Т.Г. Шевченку в Києві, автор невідомий, білого кольору, 20x7,5 см, креолінове скло. Придбана за 17 крб. на Київському скло-термосному заводі у 1955 р. [4; 3].

5. ПХІМ-2658 КН-432. Ваза для квітів (синього кольору) із зображенням пам'ятника Т.Г. Шевченку в Каневі, автор невідомий, 29x11см, креолінове скло. Придбана за 107 крб. на Київському скло-термосному заводі у 1955 р. [4; 3].

6. ПХІМ-2846 КН-549. Ваза з портретом Т. Шевченка і українським орнаментом, худ. Т.П. Головін, майстер народної творчості В.Ф. Клименко-Жукова, відома як одна з основоположниць застосування петриківського розпису на порцеляні, 70x28 см, порцеляна. Придбана за 6 000 крб. на Київському кераміко-художньому заводі у 1957 р. [4; 3].

7. ПХІМ-3758 КН-2008. Ваза з портретом Т. Шевченка, 15 см, порцеляна. Придбана у Київському універмазі за 21 крб. у 1959 р. [4; 3].

8. К-1036 КН-3499. Ваза з портретом Т.Г. Шевченка, худ. В.В. Лапін. Ваза має опуклу середину, низ вузкий за верхню частину. Портрет Шевченка кольоровий. Уся ваза орнаментована великими червоно-оранжевими квітами та жовтими й оранжевими ягодами, зеленим листям та дрібними квіточками з позолотою. Порцеляна, розпис, висота – 51 см, діаметр верхньої частини – 25,5 см. Закуплено у Дирекції художніх виставок, м. Київ у 1974 р. за 800 крб. [2; 2].

9. К-1582 КН-7165. Ваза «Т.Г. Шевченко», полита зовні коричневою поливою. На бочках квітковий орнамент із багатопелюсткових великих квітів. В обрамленні гілки лавру і колосся пшениці барельєфне зображення Т.Г. Шевченка і розкритого «Кобзаря» зі словами «І мене в сім'ї великій...», автор – Т.Н. Демченко, майстер з Опішні, 1979 р. Глина, полива, 18x15x61,5 см, придбана за 33 крб. 34 коп. на заводі «Художній керамік», смт Опішня, Зінківський район, Полтавська область [2; 3].

10. К-1677 КН-8989. Керамічно-декоративна плакетка «Я до школи носити воду школярам», автор – М. Марчук, м. Львів, 1964 р. Барельєфне зображення хлопчика Тараса, який несе воду у відрах на коромислі. Нижче слова з поезії Т. Шевченка «І виріс я на чужині...» – «Я до школи носити воду школярам». Хлопчик, одягнений у свиту й смушеву шапку, тяжко зігнувся. Кераміка, тиснення, 16x20,3 см, подаровано поету В.Р. Коло-

мійцю читачами з нагоди шевченківських роковин, передано поетом музею у 1981 р. [2; 4].

11. К-2102 КН-20076. Ваза декоративна з портретом Т.Г. Шевченка, автори – М.І. Козак та В.І. Овчаренко, м. Полонне Хмельницької області, 1987 р. Ваза з бочками плавно переходить у невисоку зігнуту зовні шийку вазочки. Розпис виконано синіми, зеленими і золотистими фарбами, портрет – чорно-білими. На бочках посередині в овалі – портрет Т. Шевченка, обрамлений стилізованими квітами, листям, які нагадують петриківський розпис. Порцеляна, розпис, заводське виробництво, 39x13,5x12,5 см. Придбано за 120 крб. у М.І. Козака, м. Полонне, 1987 р. [2; 4].

12. ПХІМ-2913 КН-597. Тарілка кінця ХІХ ст., виробництво Миргородської школи Гоголя. На вінчику тарілки зображення Шевченка, Котляревського, Короленка та ілюстрації до їх творів. Глина, передано І.С. Херняком, м. Переяслав, 1957 р. [4; 3].

13. ПХІМ-2924 КН-608. Тарілка декоративна з портретом Т.Г. Шевченка, глина, передана жителькою Переяслава Н. Коваленко, с. Підварки, 1957 р. [4; 3].

14. ПХІМ-3179 КН-954. Тарілка ХІХ ст. з портретом Шевченка, Котляревського, Короленка, Гоголя. Виробництво заводу «Тов-во порцелянових і фаянсових виробів М.С. Кузнецова», смт Буди Харківської області. Глина, 21,5 см, придбана за 20 крб. у Переяславі у 1958 р. [4; 3].

15. ПХІМ-3763 КН-2013. Блюдо з портретом Т.Г. Шевченка, автор – Н. Протор'єва, 1951 р. Васильківський майоліковий завод, майоліка, d-30 см. Придбана у 1959 р. за 45 крб. [4; 3].

Рис. 7. Блюдо з портретом Т. Шевченка, автор Н. Протор'єва, 1959 р., майоліка

16. К-12 КН-3750. Тарілка декоративна з портретами Шевченка, Котляревського, Короленка, Гоголя, між якими відтворені сцени з народного життя. Із зовнішнього боку клеймо – «Т-во М. Г. Кузнецова в Будах. 139», XIX ст., фаянс, заводське виробництво, 24x12x5 см. Передано жителькою с. Медвин Богуславського району Київської області О.Й. Гриб у 1975 р. [2; 1].

17. К-770 КН-3303. Тарілка декоративна настінна з портретом Т.Г. Шевченка. Навколо орнамент за мотивами української народної вишивки хрестиком – стилізовані квітки сіро-зеленого і червоного кольорів, розділені стовпчиками сіро-блакитного кольору. На дні – клеймо Миргородської керамічної школи, виготовлена у 1913 р., порцеляна, розпис, 24x2,9 см. Передано жителькою Переяслава В.М. Азаренковою у 1971 р. [2; 2].

18. К-1420 КН-5170. Тарілка декоративна з погрудним зображенням Т. Шевченка, 1964 р. Випущена до 150-річчя від дня народження поета, фаянс, 17,5x9,5 см. Передана жителькою м. Києва В.А. Монкевич у 1977 р. [2; 3].

Також у фондовій збірці налічується 10 робіт на шевченківську тематику, виготовлених із дерева (скриньки, тарілки, портрети, панно, декоративний пласт), які записані у інвентарні групи «Мистецтво» та «Переяслав-Хмельницький історичний музей» («ПХІМ»). У роботах майстрів неможливо впізнати просте дерево, оскільки під руками різьбярів воно перевтілюється, оживає, набуває зовсім іншого змісту. І це не дивно, оскільки майстер вкладає в кожну роботу частинку душі.

Наводимо описи зразків мистецької шевченкіани з дерева, які подані за інвентарними картками та науково-уніфікованими паспортами «Переяслав-Хмельницький історичний музей» («ПХІМ») та «Мистецтво» фондового зібрання НІЕЗ «Переяслав».

1. ПХІМ-2147 КН-279. Скринька дерев'яна з портретом Т.Г. Шевченка, автор невідомий, дерево, 59x52 см, подаровано білорусами у 1954 р. [4; 2].

2. ПХІМ-3108 КН-783. Тарілка декоративна «На панщині пшеницю жала», автор – П.П. Верна, дерево, різьба, придбана у Київському будинку творчості за 750 крб. у 1958 р. [4; 3].

3. ПХІМ-2881 КН-566. Тарілка з портретом Т. Шевченка, худ. Немкович Т., 1957 р., опилки, фарба, 25 см, придбана за 350 крб. у 1953 р. [4; 3].

4. ПХІМ-3747 КН-1997. Портрет Т. Шевченка, худ. Полівець, м. Львів, 1959 р., дерево, інкрустація, 39x34 см, придбана у Київському універмазі за 400 крб. у 1959 р. [4; 3].

5. М-1999 КН-21764. Панно декоративне «Наймичка», автор – А.М. Коноваленко, Київ, 1988 р. На прямокутному пласті із ДВП виконаний сюжет до твору Т. Шевченка «Наймичка», дерево, ДВП, маркетрі, 1300x750 см, придбано у автора за 499 крб. у 1988 р. [3; 4].

6. М-2099 КН-22558. Панно декоративне «На панщині пшеницю жала», автор – Є.В. Шаповал, Київ, 1988 р. У центрі барельєфне зображення сидячої жінки, яка схилилася над сплячою дитиною, дерево, різьба, ручна робота, 72x39x5 см, передана автором у 1988 р. [3; 4].

7. М-2582 КН-26421. Книга-скринька «Думи мої, думи...», автор – Д.Г. Приймачук, м. Яготин, 1988 р., дерево, інкрустація, 20x27 см, придбана у автора у 1990 р. за 51 крб. [3; 5].

8. М-2584 КН-26422. Книга-скринька «Не забудьте пом'янути незлим, тихим словом...», автор – Д.Г. Приймачук, м. Яготин, 1988 р., дерево, інкрустація, 20x27 см, придбана у автора у 1990 р. за 51 крб. [3; 5].

9. М-3203 КН-39069. Портрет Т. Шевченка (барельєф), автор невідомий, дерево, різьба, 54x39 см, на дошці – напис «Із родинного зібрання Лакізюка В.П., Київ, 2006 р. (В.П. Лакізюк – заслужений журналіст України), передано Б.М. Войцехівським, одним з ініціаторів створення Музею Заповіту Т.Г. Шевченка [3; 6].

10. М-3371 КН-41299. Пласт декоративний «Т.Г. Шевченко», автор – В.Л. Завгородній, майстер народної творчості, 90x106 см. Дерево, різьба, ручна робота, передано автором у 2008 р. Нині знаходиться в експозиції зали № 8 Музею Заповіту Т.Г. Шевченка [3; 6].

Рис. 8. Пласт декоративний «Т.Г. Шевченко», автор В. Завгородній, 1991 р., дерево

Висновки. Отже, проаналізовано та введено до наукового обігу музейні предмети мистецької Шевченкіани з фондової колекції НІЕЗ «Переяслав», які представлені у скульптурних зображеннях, кераміці та з дерева. Дані матері-

али є продовженням дослідження Шевченкіани з колекції Заповідника, яка є одним із розділів наукової теми автора, та слугуватимуть для створення каталогу та виставок на шевченківську тематику.

Список літератури:

1. Наконечна Г.М. Українська народна скульптура Василя Свиди в колекції НІЕЗ «Переяслав». *Актуальні тенденції розвитку суспільних наук в Україні* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. Київ : ГО «Київська наукова суспільнознавча організація», 2016. 108 с.
2. Фонди Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав». Інвентарні книги № 1–4 «Кераміка».
3. Фонди Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав». Інвентарні книги № 4–6 «Мистецтво».
4. Фонди Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав». Інвентарні книги № 1–5 «Переяслав-Хмельницький історичний музей».
5. Фонди Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав». Інвентарна книга № 1 «Різне».
6. Фонди Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав». Інвентарна книга № 1 «Скульптура».

Kukhareva N.M. SAMPLES OF ARTISTIC SHEVCHENKIANA FROM THE STOCK COLLECTION OF NHER “PEREIASLAV” IN SCULPTURAL IMAGES, CERAMICS AND WOOD

Shevchenko's art in sculptural images, ceramics, wood in the stock collection of NHER «Pereiaslav» is presented in several inventory groups, namely, «Pereiaslav-Khmelnitsky Historical Museum» («PHIM»), «Ceramics» («К»), «Art» («М»), «Different». The purpose of the article is to study the stock and accounting documentation of NHER «Pereiaslav» for these inventory groups in order to provide a description of museum objects from the artistic Shevchenko in sculptural images, ceramics and wood. The stock collection includes 9 sculptural images in the inventory groups «Sculpture» and «Pereiaslav-Khmelnitsky Historical Museum» and 2 – in the inventory groups «Ceramics» and «Different». The works were performed by well-known authors, in particular, Svyda V. I., Gonchar I. M., Lipovka I. R., Atamanchuk V. B., Zavgorodny V.L., Seliber V. E., Lysenko M. G., Kolomiets I. A., Barinova M. M., Oliynyk O. P., Vronsky M. K., Shcherbina V. I., Zhuravlyov D. M., Kovtun M. P. and others. Artists of the porcelain industry also turned to Shevchenko's themes – decorative vases, dishes, plates, ceramic and decorative plaques of both professional artists and folk artists are presented in the inventory groups «Ceramics», «Pereiaslav-Khmelnitsky Historical Museum». In particular, 7 vases, 3 plates, 1 dish are listed in the inventory group «Pereiaslav-Khmelnitsky Historical Museum», 3 vases, 3 plates and 1 ceramic-decorative plaque – in the inventory group «Ceramics». Among them are plates of the XIX century the famous Budyansk faience factory and products of the famous Vasylkiv majolica factory, which was a large-scale enterprise of artistic ceramics, which was highly valued by consumers and the artistic community in the 1960s and 1980s. Prominent artists Nadiya and Valeriy Protoryevy (whose work is stored in the stock collection), Mykhailo Denysenko and Nellie Isupova worked here. The article introduces into scientific circulation samples of artistic Shevchenko, represented by sculptural images, ceramics and wood. These materials are a continuation of the study of Shevchenko from the collection of the Reserve, which is one of the sections of the scientific topic of the author and will serve to create a catalog and exhibitions of museum objects on Shevchenko.

Key words: inventory groups «Ceramics», «Art», «Pereiaslav-Khmelnitsky Historical Museum», «Sculpture», «Different», stock collection, vases, plates, dishes, sculptures.